

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02 в Інституті підготовки кадрів
державної служби зайнятості України
д.держ.упр., професору
Р. В. Войтович

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління Мельничук Лариси Михайлівни, на дисертаційну роботу **Мальцевої Алли Михайлівни «Оптимізаційні механізми прийняття управлінських рішень в публічній службі»**, поданої до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 26.891.02 на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Ступінь актуальності обраної теми дослідження.

В Україні продовжується процес пошуку ефективної системи державного управління, що забезпечуватиме належну якість, результативність та ефективність державно-управлінської діяльності. Особливістю цієї системи є масштабність і значущість управлінських рішень, які відіграють роль пов'язуючого процесу відносно усіх інших функцій управління та стосуються широких верств населення. Відтак в умовах постійного реформування системи державного управління особливого значення надається удосконаленню механізмів вироблення та прийняття управлінських рішень. Крім того, необхідність удосконалення державно-управлінської діяльності, в тому числі й прийняття управлінських рішень, відображена практично в усіх ключових документах сучасної державної політики країни, якими задекларовано наміри утвердження культури і більш досконалих процедур управлінської діяльності, розроблення нової схеми та регламентів, механізмів і засобів підвищення ефективності прийняття й реалізації управлінських рішень на усіх рівнях публічної влади. Водночас практика засвідчує існування певної невідповідності між теоретичними засадами та практичною реалізацією механізмів прийняття управлінських рішень. Саме дослідження узагальненого процесу прийняття управлінських рішень дозволяє правильно оцінювати проблемні ситуації становлення і розвитку державного управління в країні.

У доповнення до зазначеного актуальність порушеної у дисертації проблеми підтверджено також її зв'язком з науково-дослідними роботами Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості за темами: "Модернізація та підвищення ефективності публічного управління у сфері

зайнятості в Україні в контексті євроінтеграції” (ДЄ №0118U003561), “Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії” (ДЄ №0118U005266), в рамках яких дисертанткою досліджено середовище функціонування механізмів прийняття рішення публічній службі та здійснено оцінку стану функціонування механізмів прийняття управлінських рішень публічних служб.

З огляду на викладене, вважаю, що дисертаційне дослідження А. М. Мальцевої є своєчасним та умотивованим науково-теоретичними й прикладними потребами державно-управлінської діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Мета, що сформульована автором та логічно віддзеркалює суть роботи, полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні оптимізаційних механізмів прийняття управлінських рішень в публічній службі та розробці практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Автор коректно визначає методологічний апарат дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації, що формулює та обґрунтовує дисертант, відповідають поставленій меті дисертаційного дослідження та мають достатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування. Їх достовірність зумовлена вдалим вирішенням восьми дослідницьких завдань, що сприяло реалізації визначеної мети дисертаційної роботи. Чітко корелюють з метою та поставленими завданнями й визначені А. М. Мальцевою об’єкт і предмет дослідження. Дисертант використовує комплекс сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, перш за все, аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, моделювання, комплексного і системного підходів, порівняльний, системний, абстрактно-логічний, діалектичний методи.

Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю, обумовлена завданнями та підпорядкована меті дослідження. Мальцева А. М. використала широку джерельну базу за темою дисертації та проаналізувала достатній масив аналітичних даних, забезпечила відповідність предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Ознайомившись зі змістом дисертації, основними публікаціями та авторефератом можна підтвердити, що мета дослідження виконана. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовано автором особисто і характеризуються науковою новизною.

Найбільш значущим науковим результатом є те, що автором вперше запропоновано механізм оптимізації прийняття управлінських рішень в публічній службі, який передбачає реалізацію наступних шляхів:

- обґрунтування важливості чіткого та конкретного розроблення цілей органам публічної служби;

- реструктуризація організаційної моделі процесу прийняття управлінських рішень в публічній службі у контексті визначення одного відповідального, оптимізації кадрового забезпечення та усунення посад, що дублюють функції одна одної;

- удосконалення діяльності з планування та прогнозування в органах публічної служби; гармонізація кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення процесу прийняття управлінських рішень;

- розробка критеріїв оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень за результатами спеціального аудиту;

- розробка інформаційної платформи для взаємодії з громадянським суспільством у контексті обговорення та оцінювання прийнятих управлінських рішень органами публічної влади; впровадження когнітивного моделювання у систему прийняття управлінських рішень в публічній службі.

Крім того, автором запропоновано впровадити когнітивне моделювання як засіб процесу прийняття управлінських рішень у публічній службі, що є єдиним систематизованим способом побачити майбутній варіант зі змогою визначити потенційні наслідки альтернатив, який уможливує їхнє об'єктивне порівняння. Основними етапами моделювання визначено: когнітивний (пізнавально-цільовий), що передбачає структурування даних про об'єкти, які досліджуються, і оточення при використанні вдосконаленого PEST аналізу та SWOT аналізу; створення когнітивних моделей рішення, що має управлінський характер (формалізації даних, що отримані на при когнітивному процесі структуризації); сценарне вивчення ознак, що є передумовами проблеми; розроблення управлінської стратегії через ситуацію навколо об'єктів; коригування моделі при колективному обговоренні; пошук і обґрунтування стратегій досягання цілей в ситуаціях, що є стабільними або динамічними; розроблення програми втілення прийнятих управлінських рішень при допомозі моделювання, імітаційного характеру.

У роботі також удосконалено комплекс механізмів ухвалення управлінських рішень, що включає:

- інформаційно-аналітичний (інформаційно-аналітичним механізмом забезпечуються такі функції інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень, як: збирання, аналіз та розповсюдження даних; організація інформаційного і комунікаційного потоку; створення баз даних та ін.);

- адміністративно-організаційний (адміністративно-організаційному механізму притаманна реалізація сукупності організаційних аспектів у площині внутрішньої діяльності державних владних органів);

- нормативно-правовий (нормативно-правовим механізмом регламентуються певні норми та обов'язки у сфері прийняття управлінських рішень);

- фінансово-економічний (фінансово-економічний механізм пов'язується із оцінкою та прогнозуванням витрат держави на організацію діяльності суб'єктів державного управління, визначенням раціональності

обсягів фінансування їх діяльності, оцінюванням ефективності прийняття та реалізації державних рішень);

- соціально-психологічний (даний механізм базується на менталітеті суспільства, мотивації, ставленні до сфери державного управління зі сторони населення у контексті прийняття управлінських рішень).

При цьому, визначено особливості кращих практик прийняття управлінських рішень у зарубіжних країнах: у США рішення формуються переважно централізовано (відбувається контроль процесів розвитку світових стратегій); у Японії управлінські рішення формуються завдяки компромісу з використанням попередніх ретельних консультацій, поєднуючи централізований і децентралізований підходи до ухвалення рішень (вищій ланці посадовців належить значна влада, яку контролюють посадові особи нижчого рівня, що уповноважені аналізувати й критикувати рекомендовані альтернативи); у Великобританії наявна децентралізація більшої частини державних інституцій (працівникам вищих інстанцій не притаманно розумітися на технічних нюансах організації управління, і право ухвалення рішень передається нижче; високопосадовці також перебувають у залежності від посадових осіб середньої ланки щодо безпосереднього керівництва у формуванні рішень управлінської сфери); у Франції використовують різні концепції, проте за останній час відчутна тенденція до централізації (менеджери вищої ланки, що закінчили престижні навчальні заклади, не довіряють приймати управлінські рішення середнім менеджерам); у Німеччині наявне переважання централізації, ієрархії, автократії (правовій системі не притаманно, що посадовці вищого рівня управління обговорюють варіанти рішень з представниками середнього рівня); в Італії використовують перевірені традиційні способи прийняття управлінських рішень (сучасна система державного управління бере за основу світову модель римського права, історичні традиції держави); в Індії управлінські рішення формують винятково вищі керівні особи з метою уникнення ризиків некомпетентного аналізу проблеми, що потребує вирішення (спостерігається наявність великої владної дистанції; бажання уникнути невизначеності).

Також подальшого розвитку набули вимоги, які висуваються до суб'єкта, що приймає управлінське рішення: своєчасності – приймання рішення має відбутися у певний час (не заздалегідь і без запізнення); повноти – рішення має повністю розкривати свій зміст, спрямовуватися на весь предмет управління; повноваження – чітке дотримання управлінцями власних прав та зобов'язань; правомірності та законності – прийняті рішення не мають суперечити чинному законодавству; реальності – прийняті рішення мають бути раціональними у поточних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища; ефективності – забезпечення позитивного результату рішень; чіткості – рішення має бути стисле, лаконічне та зрозуміле; наукової обґрунтованості – державне управлінське рішення повинно підтверджуватися обґрунтованими науковими даними.

Таким чином, сказане вище підтверджує, що кандидатська дисертація Мальцевої А. М. є самостійним і структурно завершеним дослідженням, яке

характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях, оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, зокрема: 5 наукових статтях у наукових фахових виданнях, 1 статті у зарубіжному виданні та 5 тезах доповідей на конференціях. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на: інтернет-конференції «Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації» (м. Київ, 2019 р.); VII науково-практичному семінарі «Новітні інформаційно-комунікаційні технології в модернізації публічного управління: зарубіжний і вітчизняний досвід» (м. Дніпро, 2019 р.); науково-практичній конференції «Проблеми розвитку науки в контексті трансформацій суспільства» (м. Полтава, 2019 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та сьогодні» (м. Київ, 2019 р.); I міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку сучасної науки» (Болгарія, м. Софія, 2019 р.).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи слугуватимуть теоретичною основою для подальших досліджень з актуальних питань прийняття управлінських рішень та можуть бути використані для оптимізації механізмів прийняття управлінських рішень у сфері публічної служби, що сприятиме підвищенню ефективності державного менеджменту.

Окремі результати дисертаційного дослідження були використанні у діяльності Головного управління Держгеокадастру у Київській області, Баришівської районної державної адміністрації Київської області та Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України. Інформація щодо практичного впровадження основних результатів наукового дослідження підтверджена відповідними документами.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Зміст дисертації А. М. Мальцевої повністю корелюється з темою, логічно та послідовно її розкриває. Дисертаційна робота написана на належному рівні з використанням відповідного наукового інструментарію. Структура роботи та її оформлення відповідає офіційно встановленим вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій.

За змістом дисертація А. М. Мальцевої відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме таким напрямом досліджень: управління та регулювання діяльності органів і установ державної влади: аналіз, моделювання й оптимізація; органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення; організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління; цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів

державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя.

Текст автореферату написано грамотно, аргументовано, загальноприйнятною науковою мовою. Його структура та оформлення відповідають встановленим правилам і стандартам.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації та автореферату. Незважаючи на високий теоретико-методологічний рівень отриманих дисертантом наукових здобутків, варто відмітити декілька рекомендаційних моментів та зауважень:

1. У підрозділі 1.1. «Сутність та зміст управлінських рішень в публічній службі» автор наводить ряд вимог до прийнятого управлінського рішення. На нашу думку, доречно було б зазначити, які з них є найбільш визначальними саме у сфері публічної служби.

2. У підрозділі 1.2. «Особливості застосування механізмів прийняття управлінських рішень органами державної влади» автор висловлює думку, що «необхідність в механізмі приймання рішення управління за умов державного адміністрування пов'язане із зовнішніми і внутрішніми обставинами. Рішення – це відповідна реакція на ряд внутрішніх і зовнішніх подій. Вони спрямовуються на вирішення проблемних питань і найбільш наближені до визначених цілей». Водночас виникає запитання, чи вважає автор прийняття управлінського рішення одномоментним актом?

3. При здійсненні аналізу світового досвіду, якому присвячено підрозділ 1.3. «Світовий досвід прийняття управлінських рішень у сфері публічної служби», на наше переконання, варто було б більш детальноше розкриття питання щодо шляхів впровадження позитивного зарубіжного досвіду у сфері прийняття управлінських рішень у системі державного управління України.

4. У підрозділі 2.1. «Середовище функціонування механізмів прийняття рішення у публічній службі» автор наводить низку чинників впливу на ефективність і результативність прийняття управлінських рішень у системі державного управління. Однак, на наш погляд, цій частині роботи не вистачає авторського бачення щодо даного питання, зокрема, який з визначених чинників є найбільш впливовим у сучасних умовах розвитку держави та суспільства.

5. У цьому ж підрозділі автор зазначає, що «новий державний менеджмент не являє собою якусь єдину концепцію. Швидше, це об'єднання пропозицій щодо реформування державного управління навколо ідеї наближення менеджменту в державному секторі до методів, прийнятих у бізнес-середовищі». У такому разі, напрошується запитання, чи можна віднести державно-приватне партнерство до перших кроків впровадження нового державного менеджменту?

Разом з тим, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, а тому не впливають на результативність і загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам. З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаємо, що дисертаційна робота Мальцевої Алли Михайлівни «Оптимізаційні механізми прийняття управлінських рішень в публічній службі» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, що має важливе значення для галузі науки «Державне управління».

Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам нормативних документів МОН України, які встановлені для відповідного типу кваліфікаційних робіт. Таким чином, за формальними та змістовними ознаками виконана дисертація відповідає вимогам пп. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, а її автор, Мальцева Алла Михайлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
начальник Центру організації освітньо-наукової
діяльності студентів та молодих учених
Інституту новітніх технологій та лідерства
Національного авіаційного університету

 Л. М. Мельничук

